

Vastaus valtuustoaloitteen Laadukkaampaa liikuntapaikkojen kehitystä ohjaus valmisteluun

Kunnanhallitus 11.12.2023 § 308

Valmistelija hallintojohtaja Riina Kivistö

Lempäälän kunnan hallintosäännön 14 luvun 1 §:n mukaan valtuutetuilla on oikeus tehdä kirjallisia aloitteita kunnan toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa.

Hallintosäännön 16 luvun 2 §:n mukaan aloitteen käsittelee 8 kuukauden kuluessa se viranomainen, jolla on toimivalta tehdä päätöksiä aloitteen tarkoittamassa asiassa.

Kunnanvaltuuston kokouksessa 22.11.2023 valtuutettu Totti Hämäläinen jätti 32 valtuutetun tai varavaltuutetun allekirjoittaman valtuustoaloitteen ”Laadukkaampaa liikuntapaikkojen kehitystä”.

Kunnanvaltuusto lähetti valtuustoaloitteen kunnanhallituksen valmisteltavaksi.

Lisätietoja: hallintojohtaja Riina Kivistö, puh. 040 133 7485

Esittelijä	Kunnanjohtaja
Päätösehdotus	Kunnanhallitus päättää lähettää valtuustoaloitteen yhdyskuntalautakunnalle valmisteltavaksi.
Päätös	Kunnanhallitus hyväksyi yksimielisesti päätösehdotuksen.
Otteet	yhdyskunnan palvelualue, yhteisöpalveluiden palvelualue

Yhdyskuntalautakunta 07.05.2024 § 89
826/12.04.01/2023

Valmistelija rakennuttajapäällikkö Ulla Palo-oja sekä liikuntapaikka-asiantuntija Sari Juuti

Valtuustoaloitteen allekirjoittaneet valtuutetut esittävät, että Lempäälässä:

1. liikuntapaikkojen suunnitteluprosessin kuvaus päivitetään ja tuodaan yhdyskunta- ja yhteisölautakunnan kautta kunnanhallitukselle vahvistettavaksi;
2. erityisesti uusien ja remontoitavien liikuntapaikkojen suunnittelussa otetaan alkuvaiheista asti mukaan keskeiset todennäköisimmät käyttäjäryhmät. Mahdollisuuksien mukaan alustavista suunnitelmista voidaan pyytää palautetta myös julkisesti; ja
3. liikuntapaikkarakentamiskulttuuria kehitetään edelleen käytettävissä olevin keinoin avoimen ja osallistavan vaikuttamisen suuntaan.

Vastaus aloitteeseen:

Liikuntalain390/2015 5 § mukaan yleisten edellytysten luominen liikunnalle paikallistasolla on kunnan tehtävä. Kunnan tulee luoda edellytyksiä

kunnan asukkaiden liikunnalle mm. rakentamalla ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja.

Lain mukaan tehtävän toteuttamisen kunnassa tulee tapahtua eri toimialojen yhteistyönä sekä kehittämällä paikallista, kuntien välistä ja alueellista yhteistyötä sekä huolehtimalla tarvittaessa muista paikallisista olosuhteisiin ja tarpeisiin sopivista toimintamuodoista. Kunnan tulee kuulla asukkaitaan liikuntaa koskevissa keskeisissä päätöksissä osana kuntalain (365/1995) 27 §:ssä säädettyä kunnan velvollisuutta huolehtia asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista.

Lempäälässä on viime vuosina satsattu liikuntapaikkoihin, esimerkiksi vuosina 2019–2023 kunnan rakennetut liikuntapaikat ja peruskorjaukset investointikustannukset olivat yhteensä lähes 13 000 000 euroa (ei sis. uimahalli). Toisinaan hankkeet ovat tulleet päätöksentekoon nopealla aikataululla, joten laajaa kuntalaiskuulemista ole voitu tehdä, silloin seuroille on tehty lajikohtaisesti omia kuulemistilaisuuksia.

1. Liikuntapaikkojen suunnitteluprosessin kuvaus päivitetään ja tuodaan yhdyskunta- ja yhteisölautakunnan kautta kunnanhallitukselle vahvistettavaksi.

Lempäälän liikuntapaikkarakentamisessa on viime vuosina pyritty yhä enenevässä määrin siirtymään osallistuvaan suunnitteluun, joissa kuullaan kuntalaisia, seuroja sekä eri vaikuttajaryhmiä, hyvä esimerkki tästä on Halkolan liikuntapuiston suunnittelu, jossa laajasti osallistettiin kuntalaisia sekä vaikuttajaryhmiä – kuten nuoriso-, seniori- ja vammaisneuvostoa. Toinen esimerkki osallistavasta liikuntapaikkasuunnittelusta on myös osallistava budjetointi (Idearaha), jossa kuntalaiset saavat esittää omia ideoita ja äänestää toteutettavat hankkeet.

Vuonna 2023 Lempäälässä on aloitettu liikuntapaikkojen suunnitteluprosessin kehitystyö. Suunnitteluprosessin avuksi on suunniteltu ja valmisteltu erilaisia työvälineitä, joiden avulla osallisuutta tullaan entistä enemmän lisäämään. Liikuntapaikkasuunnittelussa voidaan käyttää jatkossa mm. päätösten vaikutusten ennakoarviointia (EVA), liikunta- ja liikkumisvaikutusten arviointia (LIVA) ja muistilistana toimivaa listatyökalua. Hankkeen alkuvaiheessa arvioidaan, mitä työvälinettä hankkeessa voidaan hyödyntää.

Päätösten vaikutusten ennakoarviointi (EVA) on päätöksenteon apuna hankkeissa, joilla on esimerkiksi vaikutuksia asukkaisiin, ympäristöön ja talouteen. Päätösten vaikutusten ennakoarviointi on tapa arvioida etukäteen, miten valmistelussa oleva päätös voi vaikuttaa erilaisten ihmisryhmien elämään. Arviointi tuottaa päätöksentekijöille tietoa valmisteilla olevan asian ratkaisu- ja toteuttamisvaihtoehdoista. Erilaisten vaihtoehtojen arviointi auttaa ennakoimaan päätöksen mahdollisia hyviä ja huonoja vaikutuksia lyhyellä ja pitkällä aikavälillä ja lisää päätöksenteon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. On myös mahdollista, että vaikutustenarvioinnin toteuttaa asian valmistelijan sijaan tehtävää varten koottu erillinen työryhmä. Lempäälän kunnan vaikutusten arviointia koskevaan valtuustoaloitteeseen on vastattu laajemmin aikaisemmin kunnanvaltuuston kokouksessa 25.05.2022, § 31 ja mallin käyttöönotto on valmistelussa.

Liikunta- ja liikkumisvaikutusten arviointi (LIVA) voidaan yhdistää liikuntahankkeissa EVA arviointiin. Tällöin arvioinnissa myös tarkastellaan, millaisia vaikutuksia esimerkiksi liikuntapaikkarakentamisen toimenpiteillä tai päätöksillä on ihmisten liikuntaan ja liikkumiseen sekä mahdollisuuksiin

liikkua ja harrastaa liikuntaa. Liikuntapaikkasuunnittelussa onkin tärkeä tunnistaa, mihin kohderyhmiin vaikutukset kohdistuvat ja tarvittaessa voidaan arvioida vaikutuksia eri ryhmien kannalta erikseen.

Listatyökalu auttaa liikuntapaikkahankkeiden suunnittelussa. Listan avulla valmistelijat voivat käydä läpi käytettävissä olevat tai tuotettavat informaatiolähteet sekä arvioida kyseisen tiedon merkityksellisyyttä kyseisessä hankkeessa. Muistilista tarjoaa selkeän rakenteen ja ohjeet, jonka avulla tietolähteiden arviointi on tasapuolista, huomioiden hankkeen kannasta oleelliset asiat sekä tahot, joita hankkeen osalta olisi kuultava. Listalle on kerätty liikuntapaikkoja koskevat tietolähteet sekä kirjattu tahot, joita on kuultava tai huomioitava hankkeen edetessä. Työkalu ohjaa hankkeet entistä enemmän tiedolla johtamiseen ja lisää myös poikkihallinnollista yhteistyötä.

Lapsivaikutusten arviointi. Lapsivaikutusten arviointi auttaa kunnissa tunnistamaan päätösten pitkä- ja lyhytaikaiset vaikutukset lapsiin. Lapsivaikutusten arviointi kohdistuu lapsiin eli alle 18-vuotiaisiin. Lapsivaikutusten arviointi perustuu YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen, erityisesti lapsen edun ensisijaisuuteen sekä lapsen oikeuteen osallistua ja vaikuttaa. Arvioinnin tavoitteena on varmistaa, että hankkeet toteutetaan lasten etujen mukaisesti ja tuottavat päätöksenteolle tietoa parhaista vaihtoehdoista lapsen edun näkökulmasta. Lapsivaikutusten arviointia on käytetty mm. Saikan talon suunnittelussa. Kunnanvaltuusto on 27.5.2021 § 36 käsitellyt sivistyslautakunnan valmisteleman valtuustoaloitteen "Valtuustoaloite, lapsivaikutusten arviointi osaksi kunnan päätöksentekoa ja lapsiin kohdistuvaa toimintaa".

Leijona malli. Lempäälän kunnassa on otettu käyttöön myös uusi projektijohtamismalli, jonka toivotaan jatkossa sujuvoittavan projektien toteuttamista, tuoden selkeät toimintatavat projektien tueksi. Lempäälän tarpeisiin räätälöity projektimalli auttaa myös kehittämisen kokonaiskuvan luomisessa, strategian toimeenpanon vahvistamisessa ja kehittämistoimien priorisoinnissa sekä parantaa projektien vaikuttavuuden seuranta. Projektijohtamismallin avulla parannetaan projektien onnistumisen edellytyksiä ja vähennetään kunnan projektitoiminnan riskejä. Leijona-mallia voidaan hyödyntää myös liikuntapaikkojen suunnitteluprosessin yhteydessä.

Yllä mainittuja työkaluja tullaan jatkossa kehittämään, jotta liikuntapaikkarakentaminen olisi entistä osallistavampaa ja esimerkiksi taloudensuunnittelun kannalta suunnitelmallisempaa.

2. Erityisesti uusien ja remontoitavien liikuntapaikkojen suunnittelussa otetaan alkuvaiheista asti mukaan keskeiset todennäköisimmät käyttäjäryhmät. Mahdollisuuksien mukaan alustavista suunnitelmista voidaan pyytää palautetta myös julkisesti; ja

Lempäälän kunnassa on tehty suuntaviivat, että jatkossa seurojen kuuleminen uusien ja remontoitavien liikuntapaikkojen suunnittelussa tehdään seurafoorumien yhteydessä. Seurafoorumi on yhteistyöverkosto, joka kokoaa seurojen toimijat yhteen. Foorumissa keskustellaan yhdessä alueen seurojen tapahtumista ja yhteistyöstä. Seurafoorumien tavoitteena on myös tiedon jakaminen, vaikuttaminen ja osallistaminen. Seurafoorumi kokoontuu vuodesta 2024 alkaen säännöllisesti joka toinen kuukausi.

3. Liikuntapaikkarakentamiskulttuuria kehitetään edelleen käytettävissä olevin keinoin avoimen ja osallistavan vaikuttamisen suuntaan.

Lempäälän kunnassa toteutetaan muutaman vuoden välein laajempi liikuntapaikkoja koskeva kysely. Kyselyyn pyydetään vastauksia kuntalaisilta sekä seuroilta ja muilta vaikuttajaryhmiltä. Seurojen osallistamisen lisäksi on tärkeää kuulla kuntalaisia, sillä varsinkin ulkoliikuntapaikat edistävät omatoimista liikkumista. Kysely toimii apuvälineenä laadittaessa liikuntaolosuhdesuunnitelmaa tuleville vuosille. Kyselystä saadaan vinkkejä, miten liikuntapaikkoja haluttaisiin kehittää tai mitä uusia liikuntapaikkoja kuntaan haluttaisiin. Edellinen liikuntaolosuhteiden kehittämissuunnitelma on laadittu vuosille 2020–2025, liikuntaolosuhdesuunnitelma tullaan uusimaan vuoden 2024 aikana. Kuntalaiskyselyn tuloksia hyödynnetään uusien liikuntapaikkojen suunnittelussa ja rakentamisessa sekä nykyisten liikuntapaikkojen kunnostamisessa. Pitkätähtäimen töiden suunnittelulla ja talousarviovalmistelulla mahdollistamme riittävän ajan hankkeen valmistelulle sekä riittävät määrärahat.

Edellä kuvatun selostuksen mukaisesti liikuntapaikkojen suunnitteluprosessissa kuntalaisia on kuultu, aina kun se on ollut mahdollista. Kuulemisen kehitystyötä tullaan kehittämään jatkossa entistä osallistavampaan suuntaan. Onnistunut suunnitteluprosessi edellyttää riittävää sitoutumista ja resursointia sekä laajaa yhteistyötä.

Liikuntapaikkojen suunnitteluprosessin kuvaus ja eri prosessimallit tuodaan yhdyskunta- ja yhteisölautakunnan kautta kunnanhallitukselle tiedoksi loppuvuodesta.

Lisätietoja rakennuttajapäällikkö Ulla Palo-oja puh. 050 383 9764 ja liikuntapaikka-asiantuntija Sari Juuti puh. 0500 633241

Esittelijä	Yhdyskuntajohtaja
Päätösehdotus	Yhdyskuntalautakunta päättää esittää kunnanhallitukselle ja edelleen kunnanvaltuustolle, että se hyväksyy selostusosan mukaisen lausunnon valtuustoaloitteeseen ja toteaa aloitteen loppuun käsitellyksi.
Päätös	Yhdyskuntalautakunta hyväksyi päätösehdotuksen yksimielisesti.
Otteet	
Tiedoksi	